

«بوکستان» هشتم در بوسنی برگزار شد

این جشنواره مشهورترین جشنواره ادبی در بوسنی‌هرزگوین و یکی از مهم‌ترین جشنواره‌های ادبی در منطقه بالکان به حساب می‌آید. جشنواره ادبی بوکستان توسط انتشارات پای‌بوک که یکی از بزرگ‌ترین ناشران بوسنی‌هرزگوین است، برگزار می‌شود. محور نشست‌ها در این دوره از جشنواره، پاسخ به این سؤال بود که چالش‌های اساسی اسطوره‌شناسی‌وهویتی بالکان چیست؟ یکی از نکات قابل اشاره در این دوره از رویداد بوکستان، مشارکت

گوشه آمریکایی در شهر سارایوو و منطقه برچکو در برگزاری این جشنواره بود. ویژه‌برنامه «ملادی کوتاک» به ادبیات کودکان و نوجوانان در ژانرهای مختلف اختصاص پیدا کرد و با همکاری گوشه آمریکایی سارایوو اجراشد. طی چهار روز برگزاری جشنواره و به موازات برنامه‌های اصلی، در گوشه آمریکایی نیز از ساعت ۱۲ تا ۱۴، برنامه گوشه جوان اجرا و هر روز دو رومنایی ادبی برای خوانندگان خردسال برگزار شد.

گفت‌وگوی «جام‌جم» با افشین علا در روز ملی ادبیات

ادبیات کودک در دام سلیقه مخاطبان و نویسندگان، مقهور فضای مجازی

مخاطبان و نویسندگان، مقهور فضای مجازی

البته این به معنای آن نیست که کانون در اوج خود به سر می‌برد. کانون هم به آفاتی مبتلاست و روزمرگی‌هایی وجود دارد و باید به فکر خلاقیت بود. بخصوص باید مریمان سختکوش کانون که حلقه واسطی میان کانون و بچه‌ها هستند و با مخاطبان ارتباط مستقیم دارند، بیشتر با آرزوها و چشم‌اندازهایی که برای ادبیات کودک داریم، آشنا شوند. کتاب‌هایی که کانون منتشر می‌کند، به نسبت کتاب‌های موفق‌ی است. اما بادوران شکوه خود فاصله زیادی دارد.

۱۹ خیلی‌ها معتقدند کودک و نوجوان امروزی، با کودک و نوجوان دهه شصت و هفتاد که دوران اوج این ادبیات بود؛ اساسا تفاوت کرده‌است. چقدر از طرف پدیدآورندگان و هم از طرف متولیان برای شناخت و ارتباط‌گیری با این نسل کار کرده‌ایم؟

در پریش شما پاسخ آن هم نهفته‌است زیرا این سؤال ناشی از خلأیی است که در این زمینه احساس می‌شود. همان طور که گفتم ما در دوران خیلی خاصی که دوران گذار محسوب می‌شود، زندگی می‌کنیم. نسل جدید به واسطه فناوری‌های ارتباطی نوین، هم در معرض مواهب فراوان و هم در معرض آسیب‌های فراوان است. قطعاً هر نسلی

ناظر و منتقد، این شرایط را می‌بینم که برای خودم خوشایند نیست. نتیجه این وضعیت غلبه فانتزی بر ادبیات کودک شده‌است. البته هیچ وقت نمی‌خواهم منکر نقش فانتزی به عنوان یکی از مؤلفه‌های ادبیات کودک شوم اما غلبه آن بر مضمون را نمی‌پسندم. الان به نظر می‌رسد هر اثری فانتزی‌تر باشد، بیشتر تبلیغ می‌شود که اشتباه‌است. یادمان باشد ما با مخاطبی سر و کار داریم که در مورد نگاه، سلیقه، ذائقه، نوع نگاه او به ادبیات و آینده‌ای که برایش پیش‌بینی می‌کنیم، مسئولیم. این مسأله را فراورش کرده‌ایم.

۱۹ گفتید نهاد معیار نداریم ولی به نظر می‌رسد در این زمینه از کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان انتظار می‌رود این نقش را بازی کنند. آیا کانون توانسته این نقش را در سال‌های اخیر به خوبی به عهده بگیرد؟ همچنان معتقدم در بین همه نهادها، کانون حرف اول را می‌زند و چه فضای کانون، چه تولیداتش و چه تلاش‌های مریمان و کارشناسان کانون پرورش فکری به هیچ وجه با تلاش‌هایی که در دیگر نهادها صورت می‌گیرد، قابل قیاس نیست. همچنان با فاصله زیاد این نهاد را همچنان در صدر نهادهایی می‌بینم که متولی ادبیات کودک و نوجوان هستند.

من این را ایراد نمی‌بینم. نهاد‌های مختلفی می‌توانند کار خود را ولو این که کاری به کار هم نداشته باشند، انجام دهند. مشکل از جایی شروع می‌شود که ما یک نهاد معیار نداریم یعنی نهادی که بتواند معیارهای یک کار اثرگذار و خلاق را برای کودکان به همگان اعم از خود مخاطبان آثار و نیز نهاد‌های متولی ارائه کند. خصوصی یا دولتی اش تفاوتی نمی‌کند اما آن چیزی که ما گم کرده‌ایم، آن دغدغه و تلاش شبانه‌روزی است که ما خود در دوران جوانی شاهد بودیم که پیشکستان شعر و ادبیات کودک چطور دغدغه داشتند و شب و روز برای کشف اق‌های جدید و وسعت دادن نگاه خود، وقت می‌ گذاشتند. ادبیات کودک در ایران پدیده نو ظهوری بوده و درست است از دوران مشروطه نمونه‌هایی داشته و بعد از انقلاب تجربه‌هایی داشتیم که بعد از انقلاب به اوج رسید اما هنوز ادبیات کودک، پدیده نو ظهوری است و ما نیازمند تجربه‌های تازه

در این زمینه بوده و هستیم اما آن شور و اشتیاق را متأسفانه دیگر امروز نمی‌بینم. پیشکستان کار خود را کرده‌اند و ثمره فعالیت‌های خود را می‌بینند اما نسل جدید می‌پرسد؟ درست است که کتاب گران‌تر شده‌است و ما پوشش می‌دهیم؟ درست است که کتاب گران‌تر شده‌است اما نسبت گرانی کتاب به دیگر کالاها هنوز چندان زیاد نیست و وظیفه نهاد‌های دولتی در این شرایط حمایت است و این مسأله مهمی است؛ چرا که نهاد‌های دولتی مخصوصا وزارت آموزش و پرورش می‌توانند به تغییر شرایط کمک کنند. شیخی ادامه می‌دهد: آموزش و پرورش یک زمان تعداد زیادی کتاب از سؤزه‌هایی را برای کودک و نوجوان بتویسیم که در جهت علایق و مسائل کودک و نوجوان امروز باشد. نویسنده کتاب «۳۶۵ قصه برای شب‌های سال» با انتقاد از کم کاری نهاد‌های دولتی در زمینه ادبیات کودک و نوجوان با اشاره به این‌که ما چند میلیون دانش‌آموز داریم، می‌گوید: برای چنین جمعیتی شمارگان ۵۰۰ تا و ۱۰۰۰ نسخه وحشتناک است. این شمارگان بسیار محدود، چند درصد دانش‌آموزان را ما پوشش می‌دهد؟ درست است که کتاب گران‌تر شده‌است اما نسبت گرانی کتاب به دیگر کالاها هنوز چندان زیاد نیست و وظیفه نهاد‌های دولتی در این شرایط حمایت است و این مسأله مهمی است؛ چرا که نهاد‌های دولتی مخصوصا وزارت آموزش و پرورش می‌توانند به تغییر شرایط کمک کنند. شیخی ادامه می‌دهد: آموزش و پرورش یک زمان تعداد زیادی کتاب از

به دلیل عادت است یا از سر اجبار معیشت. به هرحال مشکلات اقتصادی تأثیر خود را حتی بر ادبیات کودک هم می‌گذارد و تقصیر آن به مسئولان، ناشران و سلیقه ناشران برمی‌گردد. برآوردی که من از معدل سلیقه ناشران دارم این است که شاید کتاب‌ها شکل بوده یا از نظر ظاهری سعی شده‌است کتاب‌ها متفاوت باشند اما به نظر من سلیقه‌ها تا به بازار شده‌است. این گونه نیست که چه ناشران و چه پدیدآورندگان امروز به ضرورت‌های این نسل فکر کنند بلکه به سلیقه‌های موجود فکر می‌کنند، حتی در آثاری که به نظر حرفه‌ای می‌رسد و در جشنواره صاحب رتبه شده و در نشریات به عنوان آثار برتر تبلیغ می‌شوند، متأسفانه معضل تبعیت از سلیقه مخاطب و بازاری بودن دیده می‌شود.

۱۹ خیلی به متولیان امر اشاره می‌کنید؛ منظورنات نهاد‌های دولتی است؟

هم نهاد‌های دولتی و هم خصوصی. من همیشه همه را با هم می‌بینم؛ یعنی نه می‌خواهم نقش نهاد‌های دولتی را کم‌رنگ کنم و نه بخش خصوصی را. اگر تقصیری هست، متوجه هر دوی آنهاست. ما معمولا

هنوز ادبیات کودک پدیده نو ظهوری است و ما نیازمند تجربه‌های تازه در این زمینه بوده و هستیم

۱۹ به چه دلیلی نیاز به این رقابت و گرایش به تولید آثار خوب در میان نویسندگان کم شده‌است؟

بخشی از این مسأله به غلبه اینترنت و فضای مجازی بر بازار کتاب و نشر و رویداد‌های فرهنگی و هنری دوران قبل از اینترنت برمی‌گردد. فضای مجازی خود به خود تأثیر منفی خود را گذاشته‌است، بنابراین فکر می‌کنم اگر تقابل از این دوران ارتباطات مدرن و اگر پدیدآورندگان ادبیات کودک و نوجوان، به دنبال ایجاد ذائقه، نگاه و پیام در مخاطبان بودند، امروز بیشتر تابع سلیقه مخاطبان هستند. ادبیات کودک و نوجوان زمانی به

نگاه

شمارگان فعلی کتاب کودک وحشتناک است

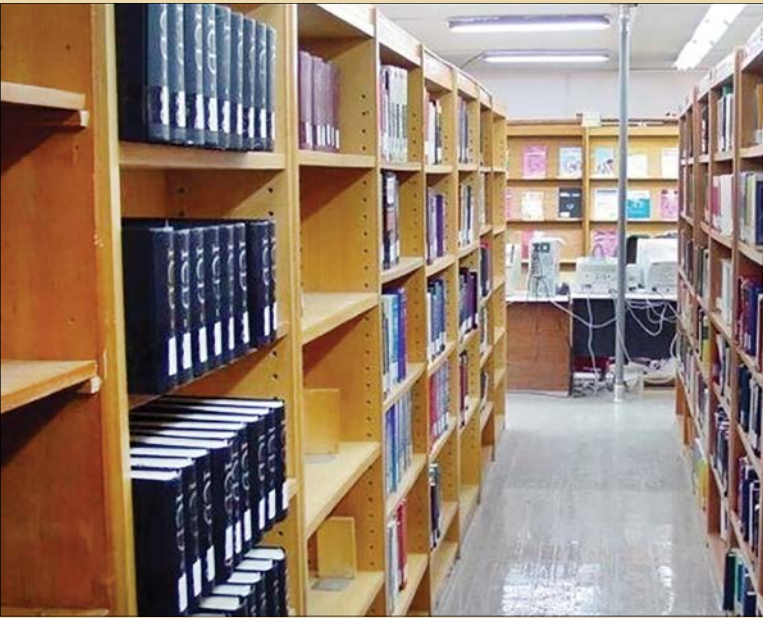
مرگان شیخی، داستان‌نویس و مترجم کتاب کودک و نوجوان که در کارنامه کاری خود سابقه دریافت جایزه کتاب سال جمهوری اسلامی را دارد، از وضعیت کنونی ادبیات کودک و نوجوان، دل‌پُری دارد و معتقد است در این وضعیت، اگر کتاب ارزشمندی هم چاپ شود، شمارگانش آن قدر پایین است که به چشم نمی‌آید. شیخی در گفت‌وگو با جام‌جم، با اشاره به این‌که در چند سال اخیر به دلایل مشکلات شخصی، امکان دنبال کردن همه اخبار، اطلاعات و آمار‌های مربوط به ادبیات کودک و نوجوان را نداشته‌است، می‌گوید: چیزی که من می‌بینم و می‌شنوم این است که آن قدر حق‌التالیف کتاب

کم است که نویسندگان ناچار شده‌اند به کارهای دیگر روی بیاورند. وی در توضیح دلایل این مسأله تأکید می‌کند: در وضعیت فعلی و با توجه به شرایط اقتصادی، تورم بالا و گرانی شدید کاغذ، شمارگان کتاب افت شدیدی کرده و به حدود ۵۰۰ نسخه رسیده‌است. در این فضا، اگر کسی هنوز مشغول نوشتن و کار کردن است، فقط به خاطر علاقه‌مندی شخصی است. چرا کسی امروز نمی‌تواند به نویسندگی به عنوان ممر درآمدو شغل نگاه کند و چنین نیست که کسی بگوید نوشتن، کار من است، از نظر فکری آزادم و دغدغه اصلی‌ام نوشتن است. حتی اگر کسی شغل دیگری هم داشته باشد و در کنار آن به نوشتن مشغول باشد، این شکل کارکردن روی کیفیت اثر او تأثیر می‌گذارد. البته ما نویسنده‌ها هم باید

اهدای ۷۰ عنوان کتاب کودک و نوجوان به کتابخانه مسکو

همنما با پایان هفته فرهنگی ایران در روسیه، ۷۰ عنوان کتاب کودک و نوجوان به کتابخانه ادبیات خارجی مسکو اهدا شد. این آثار از انتشارات مختلفی همچون سروش، علمی‌وفرهنگی، ساد، کتاب‌پارک و دفتر نشر فرهنگ اسلامی است که در بخش نمایشگاهی این رویداد فرهنگی در مسکو عرضه و معرفی شده بود.

اختصاص بخش ویژه به کتب ایرانی، معرفی متمرکز آثار برتر و دارای جایزه در رویدادهای مرتبط، معرفی آثار در وبگاه و درگاه‌های اطلاع‌رسانی متخصصان و مخاطبان، استفاده از آثار در جشنواره‌ها، مسابقات و ... از مهم‌ترین سرفصل‌های ادامه همکاری کتابخانه ادبیات خارجی مسکو خواهد بود.

تاتار

«آی‌تک»

روی صحنه می‌رود

نمایش عروسکی «آی‌تک» کاری از گروه تئاتر عروسکی اوپون استان اردبیل روز دوشنبه ۱۹ تیر ۱۴۰۲ در سالن گلستان مرکز تئاتر کانون پرورش فکری به نمایش درمی‌آید. مرکز تولید تئاتر و تئاتر عروسکی کانون پرورش فکری با همکاری معاونت فرهنگی و اداره‌کل استان‌های کانون از تئاتر‌های تولید شده در استان‌ها حمایت می‌کند. بر همین اساس، نمایش عروسکی آی‌تک به نویسندگی و کارگردانی فاطمه برمال که از تولیدات کانون استان اردبیل است و در جشنواره بین‌المللی تئاتر عروسکی تهران مبارک هم حضور داشته روی صحنه خواهد رفت. این نمایش با تکنیک پاپ آپ‌بوک به مدت ۴۰ دقیقه برای مخاطب کودک و نوجوان تولید شده‌است. در خلاصه نمایش عروسکی «آی‌تک» آمده‌است: یک پرنسس خودخواه به نام آی‌تک هر چیزی را که می‌بیند می‌خواهد به دست بیاورد. او یک روز ماه آسمان را می‌خواهد و ...

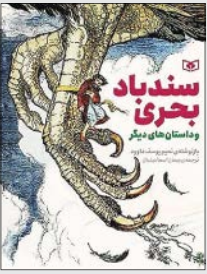
این نمایش عروسکی هر روز به جز شنبه‌ها ساعت ۱۸ در سالن گلستان مرکز تولید تئاتر و تئاتر عروسکی کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان واقع در پارک لاله روی صحنه می‌رود.

پیشخوان

۲ کتاب کودک در بازار نشر

انتشارات قدیانی دو کتاب‌تازه «قصه‌هایی که شهرزاد نگفت» و «سندباد بحری و داستان‌های دیگر» برای مخاطب کودک و نوجوان را وارد بازار نشر کرد. سندباد بحری و داستان‌های دیگر، بازنوشته نسیب

یوسف داوود با ترجمه پیمان اسماعیلیان در ۱۹۰ صفحه با قیمت ۶۷ هزار تومان منتشر شده‌است. این کتاب مشتمل بر قصه‌های معروف ملک شهریار و برادرش ملک زمان، نخستین سفر سندباد، حکایت گوزبشت، حکایت معروف پینه‌دوز، حکایت جوان لنگ و دلاک بغدادی، علی بابا و چهل دزد و قصه‌هایی کمتر شناخته شده‌است. این انتشارات همچنین رمان قصه‌هایی که شهرزاد نگفت، اثر داریوش عابدی را نیز در ۱۹۲ صفحه با قیمت ۷۲ هزار تومان وارد بازار نشر کرده‌است. در معرفی این کتاب آمده‌است: «تاب‌حال ماجرای جذاب و پیچیده‌تر از قتل دلفک شنیده‌ای؟ قتلی که چهار نفر ادعا می‌کنند مرتکب شده‌اند ولی نه تنها هیچ‌کدام قاتل نیستند، بلکه دلفک هم به قتل نرسیده‌است. حال این سؤال مطرح می‌شود چرا آن چهار نفر، بیپرده ادعای قتل دلفک را می‌کنند.»